

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

**Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία
Β΄ Λυκείου Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών
Σπουδών**

**Θεματική ενότητα:
Ανθολόγιο Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης, Σαπφώ (απόσπασμα
17)**

**Τίτλος:
«Ο δημιουργός και η υστεροφημία ή η αποθέωση της
ποιητικής τέχνης»**

Συγγραφή: ΟΛΓΑ ΤΣΑΝΤΣΑΝΟΓΛΟΥ

Εφαρμογή: ΜΑΝΤΙΚΟΥ ΝΑΥΣΙΚΑ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ**

Θεσσαλονίκη 2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας,

Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρά Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ο δημιουργός και η υστεροφημία ή η αποθέωση της ποιητικής τέχνης

Εφαρμογή σεναρίου

Μαντίκου Ναυσικά

Δημιουργία σεναρίου

Όλγα Τσαντσάνογλου

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία

Τάξη

Β' Λυκείου Ομάδας Προσανατολισμού Ανθρωπιστικών Σπουδών.

Χρονολογία

Από 13-2 έως 12-3-2015

Σχολική μονάδα

2^ο ΓΕΛ Αμπελοκήπων Θεσσαλονίκης

Διδακτική / θεματική ενότητα

Ανθολόγιο Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης, Σαπφώ (αποσπ. 17)

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

Ι. Φιλολογικής Ζώνης

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία [Λύκειο]

Νεοελληνική Λογοτεχνία

ΙΙΙ. Ημιτυπικές και άτυπες διαδικασίες εκπαίδευσης

Ερευνητικές εργασίες - Project

Χρονική διάρκεια

7 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής:

Εκτός σχολείου: -

II. Εικονικός χώρος: περιβάλλον διαχείρισης τάξης Edmodo:

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Ο διδάσκων και οι μαθητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι, εκτός από το ηλεκτρονικό σύστημα διαχείρισης τάξης Edmodo, με βασικά ψηφιακά εργαλεία όπως ο κειμενογράφος, η παρουσίαση και η προβολή βίντεο (ppt, [Animoto](#), [Movie Maker](#)), η δημοσίευση κειμένων στον ιστό (Wikipedia) και φυσικά να είναι εξοικειωμένοι με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας.

Ειδικότερα ο διδάσκων θα πρέπει:

- Να γνωρίζει εποπτικά τα σχετικά με την αρχαϊκή λυρική ποίηση και κυρίως τα σχετικά με την ποιήτρια Σαπφώ (C. M Bowra, Αρχαία Ελληνική Λυρική Ποίηση, (μτφρ.) I. N. Καζάζης, τομ. Α΄- Β΄. Αθήνα 1983).
- Να έχει διδάξει (ή έστω να λάβει υπόψη τις αντίστοιχες ενότητες από τα βιβλία Β΄ και Γ΄ Λυκείου Γενικής Παιδείας και Γ΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης) νεοελληνική ποίηση, κυρίως την ενότητα «Ποιήματα Ποιητικής».
- Να είναι σε θέση να αναζητά σε πρωτότυπο και από μετάφραση ξένη ποίηση, χωρίς χωρο – χρονικό κριτήριο, αλλά λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένα κριτήρια αναζήτησης (λ.χ. θεματική περιοχή, αυτοαναφορικότητα, υστεροφημία, αυτοχειρία κτλ).
- Να μπορεί να προβεί σε μια συγκριτολογική προσέγγιση μέσα από τη διαλεκτική του ποιητικού λόγου.

Ειδικότερα οι μαθητές θα πρέπει:

- Να είναι εξοικειωμένοι με την διδασκαλία της ποίησης, τόσο από την προσέγγιση της ενότητας «Μοντερνισμός – Παράδοση» της Α΄ Λυκείου, όσο και από τις επιμέρους ενότητες του σχολικού βιβλίου Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β΄ Λυκείου που αφορούν στην ποίηση.
- Να έχουν δουλέψει στοιχειωδώς ενότητες παράλληλης ανάγνωσης ποιημάτων.
- Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του ποιητικού λυρισμού.
- Να έχουν, στοιχειώδη έστω, επαφή με τον ποιητικό λόγο, μελοποιημένο και μη, ευρωπαϊκό ή ελληνικό και εκτός σχολικών εγχειριδίων.

Για την υλοποίηση του σεναρίου είναι απαραίτητα τα εξής: κάθε μαθητής πρέπει να έχει προσωπικό υπολογιστή με πρόσβαση στο διαδίκτυο, να είναι εξοικειωμένος με τη διαχείριση διαδικτυακών τόπων σύμφωνα με τις συστάσεις του διδάσκοντος, να μπορεί να διαχειριστεί ποιητικές συλλογές όχι μόνο από ψηφιακά μέσα αλλά και από βιβλιοθήκες. Στο σχολείο θα πρέπει να υπάρχει εργαστήριο υπολογιστών και στην τάξη υπολογιστής με πρόσβαση στο διαδίκτυο και προβολέα ή διαδραστικός πίνακας.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Όλγα Τσαντσανόγλου: «Ο δημιουργός και η υστεροφημία ή η αποθέωση της ποιητικής τέχνης», Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Ανθολόγιο Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης, Β΄ Λυκείου Θεωρητικής Κατεύθυνσης.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ / ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σενάριο αυτό οι μαθητές καλούνται να επεξεργαστούν ένα ολιγόστιχο απόσπασμα της Σαπφώς, το οποίο δίνεται μεταφρασμένο και παρουσιάζει ένα ενδιαφέρον στοιχείο μελέτης, αυτό της αυτοαναφορικότητας. Από την ομηρική επίκληση μέχρι σήμερα, είναι αναρίθμητες αυτές οι ιδιότυπες «υπογραφές» των δημιουργών οι οποίες ενσωματώνονται στα έργα τους. Εξαιτίας αυτής της έκτασης του φαινομένου, θα σταθούμε στην επισήμανση του σχολικού βιβλίου και θα κινηθούμε στους άξονες αυτοαναφορικότητα και υστεροφημία και αυτοαναφορικότητα και διάλογος ποιητών με πρόθεση σύγκρισης. Οι μαθητές καλούνται να διερευνήσουν, αρχικά, την εναγώνια έκκληση του ποιητή για αιωνιότητα μέσω του ποιητικού του έργου και, στη συνέχεια, να διακρίνουν μια υποφώσκουσα συνομιλία του με κάποιον ομότεχνό του ή μη. Στη συνέχεια, καλούνται να αποδώσουν τη μελέτη τους σε μικροκείμενα με τη μορφή λήμματος και θέμα την ποιητική υστεροφημία.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Σύμφωνα με τα ισχύοντα στο σχολείο η ενασχόληση με τον ποιητικό λόγο είναι συνήθως μονομερής και ποτέ δεν εστιάζει σε περισσότερα από δύο ποιητικά κείμενα ανά διδασκαλία με το δεύτερο ως παράλληλη ανάγνωση. Επίσης, στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών είναι πολύ δύσκολη η ουσιαστική ειδολογική διάκριση των διδασκόμενων στην ύλη κειμένων εξαιτίας της προτεραιότητας που συνήθως έχει η διδασκαλία των γραμματικών και μορφοσυντακτικών φαινομένων. Στο Ανθολόγιο της Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης αυτό είναι δυνατό να προσπελασθεί με επιτυχία εξαιτίας της παράλληλης μετάφρασης των ποιητικών κειμένων. Έτσι, είναι δυνατή μια εναλλακτική προσέγγιση η οποία αφορά την μελέτη του ποιητικού είδους στη διαχρονία του με το σήμερα. Με τον τρόπο αυτόν οι μαθητές θα κατανοήσουν πληρέστερα το ίδιο το αρχαίο κείμενο μέσα από τις δυνατότητές του ως ποιητικού

λυρικού λόγου. Ταυτόχρονα, θα διδαχθούν με πιο ολιστικό τρόπο τον ποιητικό λόγο, πέρα από το καθιερωμένο δυαδικό συγκριτολογικό μοτίβο που έως τώρα ισχύει και θεωρείται αποσπασματικό. Οι μαθητές θα κατορθώσουν με άλλα λόγια να μελετήσουν και θεματολογικά και ειδολογικά την ποιητική ρητορική, αναζητώντας κοινές φόρμες και μοτίβα μέσα από διαφορετικούς δημιουργούς και έργα. Παράλληλα, θα ασκηθούν στην κριτική μελέτη της ποίησης και θα συναγάγουν συμπεράσματα (με τη μορφή μικρών κειμένων λημματικού τύπου) για θέματα που είναι πρωτογενή της ποιητικής ανάγνωσης, όπως αυτό της υστεροφημίας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να αντιληφθούν την ποίηση ως πρωτογενές μέσο έκφρασης και επικοινωνίας.
- Να κατανοήσουν τη διαχρονικότητα της ποιητικής έκφρασης και του προβληματισμού.
- Να συνειδητοποιήσουν το πρόβλημα της ταυτότητας του καλλιτέχνη.
- Να εμβαθύνουν στην έννοια της ποιητικής προσωπικότητας και της κοινωνικής υποδοχής.
- Να αντιληφθούν την Τέχνη ως επικύρωση ανασφάλειας ή διαπίστωση διαφορετικότητας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να μελετούν τον ποιητικό λόγο από το πρωτότυπο κείμενο.
- Να εξοικειωθούν με τις μεταφράσεις των ποιητικών έργων.
- Να εξασκηθούν στην κριτική ανάγνωση του ποιητικού λόγου.
- Να εμβαθύνουν στη σχέση του ποιητικού λόγου και της αφαίρεσης.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Να συνειδητοποιήσουν την ύπαρξη προβλήματα ερμηνείας των έργων.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να αντιληφθούν τη σχέση της ποίησης και της επικοινωνίας.
- Να οδηγηθούν, μέσω του ποιητικού λόγου, σε συμπεριφορικές και ψυχογραφικές παρατηρήσεις.
- Να εντοπίσουν την πληροφορία στο διαδίκτυο, να την αξιολογήσουν και να την εφαρμόσουν στην εργασία τους, όπως τους εξυπηρετεί. Να αξιοποιήσουν στοιχεία από περισσότερες από μία ιστοσελίδες.

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές / μαθήτριες επιδιώκεται:

- Να εξασκηθούν στη χρήση λεξικών και συμφραστικών πινάκων.
- Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της κριτικής επεξεργασίας, της ερμηνευτικής απόπειρας και της σύγκρισης.
- Να εμβαθύνουν στα διαφορετικά επίπεδα ανάγνωσης.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Η ανοικειώση των μαθητών με τον ποιητικό λόγο θα πρέπει να αποτελέσει σημείο αναστοχασμού αναφορικά με την επικρατούσα διδασκαλία σχετικά με το λογοτεχνικό αυτό είδος. Το ότι η ποίηση λαμβάνεται ως «ξένο σώμα» στη διαδικασία μάθησης, περιττό, ιδιαίτερο, δυσνόητο και το κυριότερο καθόλου ελκυστικό για τους μαθητές θα πρέπει να μας οδηγήσει σε νέες προτάσεις προσέγγισης. Η ποίηση θα μπορούσε να μελετηθεί υπό αυτό το πρίσμα ως λόγος πρωτογενής, ρυθμικός άρα και λυρικός, αφαιρετικός μα πάνω από όλα ως λόγος επικοινωνιακός. Αυτό που είναι αυτονόητο θα πρέπει να επανεξεταστεί: ο ποιητής και οι προθέσεις του, η ψυχαναλυτική μελέτη

της ποιητικής ιδιοσυγκρασίας αλλά και η αποδοχή του ποιητικού μηνύματος στο πλαίσιο του επικοινωνιακού σχήματος. Η διαχρονικότητα του ποιητικού λόγου δύναται να αποτελέσει μια επιτυχή αφετηρία μελέτης για τους μαθητές, οι οποίοι, μέσω της συνανάγνωσης κοινών θεματικών μοτίβων και του εντοπισμού κοινής ποιητικής ιδιοσυγκρασίας θα ανακαλύψουν εκ νέου την ποιητική ρητορική εκφράζοντας πια τα κριτικού περιεχομένου σχόλιά τους.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με τις Οδηγίες Διδασκαλίας για τη συγκεκριμένη ενότητα οι μαθητές κατανοούν ότι «ο κόσμος του παρόντος, στενά δεμένος με τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες της εποχής, όπως τις βιώνει προσωπικά ο λυρικός ποιητής» δε διαφέρει με τον δικό τους κόσμο σήμερα, έτσι όπως και οι ίδιοι θα μπορούσαν να εκφράσουν με λυρικό τρόπο. Έτσι, πέρα από την οικείωση με τις αρχαϊκές διαλέκτους, τη γνωριμία με τη γλωσσική απόδοση και την κειμενική εξομάλυνση, τα προς μελέτη κείμενα του σχολικού εγχειριδίου «αντικατοπτρίζουν την πολυμορφία της κοινωνικής ζωής, τη μοίρα του ανθρώπου, την ευτυχία ή τη δυστυχία του, τη σχέση του με το θείο, τη σχέση του με τους άλλους, τη στάση του απέναντι στη φιλία, στον έρωτα, την εργασία, τον πόλεμο, την ειρήνη κ.ά.». Η ποίηση εντάσσεται, λοιπόν, σε ένα πλαίσιο οικείου λόγου, προσπελάσιμου από τους μαθητές και -κατ' ευχήν ελκυστικού και ενδιαφέροντος.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Με τη χρήση των ΤΠΕ στο σενάριο αυτό οι μαθητές θα ανακαλύψουν σώματα ποιητικών κειμένων από τον ελληνικό και διεθνή χώρο, από το πρωτότυπο και από μετάφραση, θα γνωρίσουν δικτυακούς τόπους που σχετίζονται με την ποίηση, θα αποκτήσουν ερευνητικές ικανότητες που σχετίζονται με αναζήτηση θεματικών ποιητικής, θα εξοικειωθούν με συμπραστικούς πίνακες. Η διαδικτυακή προσέγγιση στο σενάριο αυτό έχει ως στόχο να αντιληφθούν τη χρηστικότητα των ψηφιακών

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

πόρων ως προς τη μελέτη του ποιητικού λόγου. Επιπλέον, οι ΤΠΕ θα υποστηρίζουν την ανατροφοδότηση γνώσης με δημιουργία κριτικών κειμένων που θα έχουν πληροφοριακή μορφή και θα προσιδιάζουν στον επιστημονικό λόγο. Τέλος, η ανάρτηση λήμματος στη Wikipedia θα αναγάγει τη χρήση του διαδικτύου ως χώρου διεπιστημονικού διαλόγου και ερευνητικής συμβολής.

Η σύλληψη της διαδικτυακής εγκυκλοπαίδειας στηρίζεται στη συλλογική δράση, δημιουργώντας ένα παλίμψηστο λημμάτων, που κατασκευάζονται και αλληλοδιορθώνονται από τους χρήστες, με σεβασμό προς το περιεχόμενο του λήμματος και τα επιστημονικά προτάγματα της τεκμηρίωσης.

Ο λόγος (discourse) της Βικιπαιδείας ενέχει τα χαρακτηριστικά της ουδετερότητας και της επιστημοσύνης, με την εξάλειψη του υποκειμενισμού και την παράθεση τεκμηρίων. Ό,τι κοντινότερο έχουν γνωρίσει οι μαθητές σε αυτού του είδους τη γλωσσική έκφραση είναι οι οδηγίες συγγραφής περίληψης για το μάθημα της Έκφρασης – Έκθεσης, όπου αποπροσωποποιείται το ύφος για να πλαισιωθεί το κεντρικό κείμενο. Στην περίπτωση του λήμματος, οι μαθητές πρωτίστως μαθαίνουν, όπως και στην περίληψη, να χρησιμοποιούν την τεχνική της πύκνωσης, δημιουργώντας ένα νέο κειμενικό είδος, πληροφοριακού κυρίως χαρακτήρα και, ταυτόχρονα, επικοινωνιακού, διότι επιδέχεται διορθώσεις από άλλους χρήστες.

Η δημιουργία λήμματος είναι μια εξαιρετικά απλή διαδικασία και καθιστά τους μαθητές από δέκτες σε μετόχους ενός συλλογικού έργου. Αρχικά, γίνεται μετάβαση στη σελίδα της Wikipedia και στο πεδίο «εγγραφή» ο εκπαιδευτικός δημιουργεί τον κοινό λογαριασμό του τμήματος. Η λειτουργία επεξεργασίας και συγγραφής λημμάτων βασίζεται στην μπάρα αναζήτησης. Καθένας δύναται να αναζητήσει το λήμμα της αρεσκείας του. Εάν το προς αναζήτηση λήμμα είναι καταγεγραμμένο, τότε ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να το επεξεργαστεί περαιτέρω. Σε περίπτωση που το λήμμα δεν υπάρχει, τότε εμφανίζεται η προς αναζήτηση λέξη / φράση με κόκκινα

γράμματα, με την προτροπή της δημιουργίας του λήμματος. Εν προκειμένω, οι μαθητές στην παρούσα πρόταση διδασκαλίας, αφού συντάξουν με θέμα την υστεροφημία ένα μικροκείμενο που ανήκει στο κειμενικό είδος του λήμματος, το αναρτούν στην Wikipedia, συμβάλλοντας ενεργά στις έννοιες της διάδοσης και διάδρασης της γνώσης.

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Ανθολόγιο Αρχαϊκής Λυρικής Ποίησης, Β' Γενικού Λυκείου (Θεωρητικής Κατεύθυνσης) Βιβλίο μαθητή: [Σαπφώ](#)

Υποστηρικτικό / εκπαιδευτικό υλικό

Τραγούδια-Ηχητικά αποσπάσματα

[Απαγγελία Γ.Π. Σαββίδης. Ανέκδοτη ηχογράφηση. Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 1991.](#) [Κ. Γ. Καρυωτάκης (Τα Ποιήματα 1903-1928). Εκδόσεις Νεφέλη. 1992: Μικρή Ασυμφωνία εις Α μείζον. Ελεγεία και Σάτιρες 1927.].

Ιστοσελίδες

[Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού](#)

[Συμφραστικοί Πίνακες για Μείζονες Νεοέλληνες Ποιητές \[πηγή: Ανεμόσκαλα. Νεοελληνική Λογοτεχνία. Ψηφίδες για την Ελληνική Γλώσσα\].](#)

Διδακτική πορεία / στάδια /φάσεις

Α' Φάση

(3 διδακτικές ώρες / αίθουσα διδασκαλίας και εργαστήριο πληροφορικής)

1^η διδακτική ώρα (ολομέλεια τμήματος/ αίθουσα πληροφορικής).

Συστήνεται στους μαθητές το περιβάλλον διαχείρισης τάξης [Edmodo](#) και με την καθοδήγηση του διδάσκοντος γίνονται μέλη στην ομάδα που ο εκπαιδευτικός έχει

δημιουργήσει για το μάθημα. Εξοικειώνονται με τις λειτουργίες των αναρτήσεων και της ανατροφοδότησης. Ο διδάσκων έχει φροντίσει να αναρτήσει στο Edmodo το ψηφιοποιημένο σχολικό εγχειρίδιο στην ενότητα της [Σαπφώς](#). Δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο του προς διδασκαλία αποσπάσματος 17 και στη μοναδική ερώτηση του σχολικού εγχειριδίου «Ποια αντίληψη για την ποιητική υστεροφημία προβάλλεται στο απόσπασμα;». Προτείνεται στους μαθητές και τις μαθήτριες η συνολική προσέγγιση της έννοιας «υστεροφημία» με παραδείγματα από τη λατινική (Κάτουλλος), τις μεταφράσεις του Σολωμού (Μεταστάσιος), τη νεοελληνική ποίηση με παραδείγματα των Κ.Γ. Καρυωτάκη και Ν. Εγγονόπουλου. Γίνεται χωρισμός σε τέσσερις ομάδες και σχετική ανάθεση εργασιών. Συγκεκριμένα, η ομάδα Α μελετά συγκριτικά την ωδή 51 του Κάτουλλου ([πρωτότυπο](#) και [μετάφραση](#)) με το απόσπασμα 17 της Σαπφώς. Η ομάδα Β αναλαμβάνει τη μελέτη του [18ου σονέτου](#) του Σαίξπηρ σε μετάφραση Δ. Καψάλη, αντιπαραβάλλοντάς το με το οικείο απόσπασμα της διδακτικής ενότητας. Η ομάδα Γ μελετά τις μεταφράσεις του Σολωμού [Αμουσία του Σίλλερ](#) και [Vo solcando un mar crudele του Μεταστάσιου](#) και καταγράφει σημεία σύγκλισης και απόκλισης ως προς το απόσπασμα 17 της Σαπφώς. Η ομάδα Δ διαβάζει τα ποιήματα του Κ. Καρυωτάκη [Μικρή Ασυμφωνία εις Α μείζον](#), [Υστεροφημία](#) και του Ν. Εγγονόπουλου [Ο υπερρεαλισμός της ατέρμονος ζωής](#) και καταγράφει κοινά σημεία με το απόσπασμα 17 της Σαπφώς. Η αναθέσεις δύνανται να δοθούν με Φύλλα Εργασίας αναρτημένα στο Edmodo ή με έναν κατάλογο κειμένων προς μελέτη, από όπου οι μαθητές αποφασίζουν το αντικείμενο της έρευνάς τους, ομοίως αναρτημένο στο Edmodo.

Η εφαρμογή της 1^{ης} διδακτικής ώρας προχώρησε χωρίς παρεκκλίσεις σε σχέση με τη σύνταξη της πρότασης διδασκαλίας.

2^η διδακτική ώρα (εργαστήριο πληροφορικής ή αίθουσα διδασκαλίας με βιντεοπροβολέα ή διαδραστικό πίνακα).

Οι ομάδες παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της συγκριτικής μελέτης τους, τα οποία έχουν αποτυπώσει σε μορφή απλού κειμένου. Ακολουθεί συζήτηση και επιχειρηματολογία για τις διαφορετικές ποιητικές προσεγγίσεις στο ζήτημα της υστεροφημίας.

Κατά την εφαρμογή οι ομάδες παρουσίασαν συνοπτικά τα αποτελέσματά τους σε απλό αρχείο κειμενογράφου.

3η διδακτική ώρα (εργαστήριο πληροφορικής)

Οι μαθητές γνωρίζουν το εργαλείο της [Ανεμόσκαλας - Συμφραστικοί Πίνακες για Μείζονες Νεοέλληνες Ποιητές](#) και προβαίνουν σε αναζήτηση λέξεων σχετικών με την υστεροφημία (τέχνη, μούσες, Μνημοσύνη, Πιερίδες, αιώνια κ.ο.κ.). Επισημαίνεται ότι στο πεδίο αναζήτησης των συμφραστικών πινάκων εμφανίζονται, προτού τελειώσει η πληκτρολόγηση, οι διαθέσιμες αναφορές λέξεων στο έργο των ποιητών (προς αποφυγή αδυναμίας εύρεσης τύπων όπως μούσες / μούσαι).

Έγινε διάλογος των ομάδων σε σχέση με τα ευρήματα και τις συγκρίσεις τους μετά τη σχετική ενασχόληση με την Ανεμόσκαλα.

Β' Φάση

(3 διδακτικές ώρες)

4^η διδακτική ώρα

Αναρτάται στο Edmodo ως υποστηρικτικό υλικό [άρθρο](#) της Β. Ρούσσου, όπου γίνεται λόγος για τον παραμυθητικό ρόλο της ποίησης στον Εγγονόπουλο, και [κείμενο για την υστεροφημία του καλλιτέχνη](#). Επιχειρείται σύνδεση από τον διδάσκοντα με κεντρικά ερωτήματα που προκύπτουν από τη συγκριτική μελέτη της προηγούμενης φάσης. Έμφαση δίνεται στο επίπεδο διαλόγου που υπάρχει ή λανθάνει σε κάθε ποιητή, ενώ σχολιάζεται η συμπεριφορά της ποιητικής περσόνας σε καθένα από αυτά (πικρία, αλαζονεία, απογοήτευση, ήττα, νίκη κ.ο.κ.).

5^η διδακτική ώρα

Μετά τη γνωριμία των μελών των ομάδων με το σύνολο των επιλεγμένων ποιητών, ο διδάσκων κατευθύνει τους μαθητές στην παραγωγή σύντομων κειμένων (στον κειμενογράφο). Οι αρχικές τέσσερις ομάδες αναλαμβάνουν πλέον θεματικά – ερμηνευτικά ζητούμενα, με τίτλους:

- Η πίστη του ποιητή για την αιωνιότητα της τέχνης του.
- Η αγωνία για την αναγνώριση ή «επάγγελμα ποιητής».
- Η πικρία και ο κυνισμός, η απογοήτευση και η ανασφάλεια του ποιητή.
- Η ανάγκη του ποιητή για «αθανασία».

Οι ομάδες εν συνεχεία δουλεύουν κατ' οίκον και επεξεργάζονται τα κείμενά τους.

6^η διδακτική ώρα:

Τα κείμενα διορθώνονται από τον διδάσκοντα και δίνεται έμφαση στην τεχνική της πύκνωσης, που καθιστά δυνατή την μετατροπή των μικροκειμένων σε λήμμα σχετικό με την υστεροφημία. Η ολομέλεια συμφωνεί στους βασικούς άξονες του λήμματος και από τις τέσσερις ομάδες επιλέγονται τέσσερις κειμενογράφοι, που θα συντάξουν το λήμμα. Η εργασία συνεχίζεται κατ' οίκον και παραδίδεται ηλεκτρονικά στο περιβάλλον Edmodo. Αφού παραδοθεί το λήμμα και ο διδάσκων το επιμεληθεί, γίνεται μετάβαση στη σελίδα της Wikipedia και στο πεδίο «εγγραφή» ο εκπαιδευτικός δημιουργεί τον κοινό λογαριασμό του τμήματος. Η λειτουργία επεξεργασίας και συγγραφής λημμάτων βασίζεται στην μπάρα αναζήτησης. Καθένας δύναται να αναζητήσει το λήμμα της αρεσκείας του. Εάν το προς αναζήτηση λήμμα είναι καταγεγραμμένο, τότε ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να το επεξεργαστεί περαιτέρω. Σε περίπτωση που το λήμμα δεν υπάρχει, τότε εμφανίζεται η προς αναζήτηση λέξη / φράση με κόκκινα γράμματα, με την προτροπή της δημιουργίας του λήμματος. Συγκεκριμένα, δεν υπάρχει το λήμμα «υστεροφημία», επομένως

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

δημιουργείται από τους μαθητές η προσδοκία και η αναμονή ανταπόκρισης στη συνεισφορά τους.

Τα μικροκείμενα συγκεντρώθηκαν σε ένα ενιαίο κείμενο, το λήμμα δημιουργήθηκε με βάση την παραπάνω διαδικασία, το αποθηκεύσαμε στη Βικιπαίδεια, αλλά ήρθε ειδοποίηση ότι δεν είναι σύμφωνο με την πολιτική της. Επόμενο ήταν να το αφήσουμε ως έχει, γιατί τα παιδιά θα έπρεπε να αφιερώσουν πολλές ώρες.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο Φύλλο Εργασίας - Ομάδα Α'

Ερωτήσεις

1. Να συγκρίνετε το ποίημα της Σαπφώς με την 51 ωδή του Κάτουλλου. (ποια είναι η αξία της ποίησης;)
2. Από ποια σημεία των κειμένων θα μπορούσατε να αποδείξετε το παρακάτω θέμα: η πίστη του ποιητή για την αιωνιότητα της τέχνης του

2^ο Φύλλο Εργασίας - Ομάδα Β'

Ερωτήσεις

1. Να συγκρίνετε το ποίημα της Σαπφώς με το σονέτο 18 του Σαίξπηρ , μετάφραση Δ. Καψάλη.
2. Να παρουσιάσετε το θέμα: η αγωνία για την αναγνώριση ή «επάγγελμα ποιητής» βασιζόμενοι σε στοιχεία των κειμένων.

3^ο Φύλλο Εργασίας - Ομάδα Γ'

Ερωτήσεις

1. Να μελετήσετε το ποίημα της Σαπφώς συγκριτικά με τη μετάφραση του Σολωμού Αμουςία του Σύλλερ και το *Vo solcando un mar crudele* του Μεταστάσιου. Να βρείτε ομοιότητες και διαφορές.
2. Να παρουσιάσετε το θέμα: Η πικρία και ο κυνισμός, η απογοήτευση και η ανασφάλεια του ποιητή, βασιζόμενοι σε στοιχεία των κειμένων

4^ο Φύλλο Εργασίας - Ομάδα Δ'

Ερωτήσεις

1. Να επισημάνετε κοινά σημεία περιεχομένου στα τέσσερα κείμενα
2. Να γράψετε ένα δοκίμιο με τίτλο: Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ ΓΙΑ ΑΘΑΝΑΣΙΑ

Κοινό Φύλλο Εργασίας

Δίνεται και στις τέσσερις ομάδες το απόσπασμα 17 της Σαπφώς

Ερώτηση

1. Ποια αντίληψη για την ποιητική υστεροφημία προβάλλεται στο απόσπασμα;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο παρουσιάζει μια ευελιξία ως προς την επιλογή ποιημάτων από τον εκτενέστατο κατάλογο του ελληνικού και διεθνούς ποιητικού έργου. Επομένως ο διδάσκων θα πρέπει εξ' αρχής να περιορίσει τις κατευθύνσεις έρευνας σύμφωνα με συγκεκριμένα κριτήρια που ο ίδιος θα ορίσει. Η ποιότητα των κειμένων των μαθητών θα μπορούσε επίσης να παρουσιάσει διακυμάνσεις ως προς την ποιότητα του κριτικού λόγου. Τέλος στο σενάριο θίγονται θέμα μετάφρασης και ποιητικής απόδοσης τα οποία ενδεχομένως δεν εμπίπτουν τελικά στις συνήθεις δυνατότητες των μαθητών.